

TEMA 2: HISTORIA DA NORMATIVIZACIÓN: A CONSTRUCCIÓN DA VARIEDADE ESTÁNDAR. INTERFERENCIAS E DESVIACIÓN DA NORMA.

Enténdese por **normativización** o proceso de elaboración dunha **norma estándar da lingua** que sirva como modelo de corrección de todos os falantes nos usos cultos e formais, tanto orais como escritos. Trátase de crear unha gramática e de establecer as normas ortográficas e morfolóxicas, así como o léxico correcto que debemos empregar.

Na maioría das linguas románicas o proceso de construción da variedade estándar levouse a cabo desde o século XVI, pero no caso do galego, os primeiros intentos remóntanse ao século XIX, cando comezou a recuperarse como lingua da literatura.

No proceso de normativización do galego distínguense catro etapas:

1. Galego popular e dialectal (século XIX). Os autores do Rexurdimento carecen dunha norma (descoñecen a literatura medieval), polo que empregan a lingua oral da súa zona, seguindo a ortografía castelá e empregando un léxico inzado de dialectalismos, vulgarismos e castelanismos. Conscientes da necesidade dunha norma común, aparecen as primeiras gramáticas e dicionarios, pero carecen de rigor, e non se chega a un acordo.

2. Galego enxebriista e diferencialista (etapa de preguerra). Ten a súa orixe na intención dos autores das Irmandades e do Grupo Nós de diferenciar o galego escrito do castelán, buscando un galego supradialectal.. Este obxectivo lévaos a empregar numerosos cultismos, hipergaleguismos, arcaísmos e lusismos, ao tempo que eliminan os dialectalismos. Nesta etapa inténtase a estandarización do galego coas **Normas para a unificación do idioma galego**, publicadas polo SEG en 1933, pero que non chegaron a consolidarse.

3. Galego protoestándar (1936-1980). A editorial Galaxia elaborou nos anos 50 unhas normas internas que servisen de referencia aos escritores. En 1970, a RAG e o ILG (Instituto da Lingua Galega) publican *As normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego* (1971). Buscábase simplificar a ortografía, a gramática e corruxir progresivamente os excesos de diferenciación do castelán da etapa anterior.

4. Galego estándar (1980 á actualidade). O galego convértese en lingua cooficial co Estatuto de Autonomía (1981), comezando a usarse en ámbitos dos que estaba desterrado: ensino, Administración, medios de comunicación... Iso esixía a elaboración dunha norma estándar. En 1982, o ILG e a RAG publican *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*, aprobadas e aceptadas como **oficiais** pola Xunta de Galicia. Esta normativa tivo reaccións en contra por parte do **reintegracionismo**, defensores dun maior achegamento ao portugués. Entre estas dúas tendencias existe unha intermedia, a de **mínimos reintegracionistas**, que pretenden un achegamento progresivo ao portugués especialmente no léxico, porque a aproximación completa da ortografía resultaría actualmente difícil de acadar.

A solución a este enfrontamento chegou coa modificación das normas en 2003, introducindo cambios que serviron de achegamento, especialmente no que se refire a buscar a referencia no portugués para os termos científicos e técnicos.

A norma estándar debe excluir as **desviacións da norma e as interferencias**.

As desviacións da norma son todas as formas que non coinciden co estándar.

- **Dialectalismos:** Son formas propias dunha área xeográfica concreta. Fonéticos (*sapato, ghato, truita, muito*) e morfolóxicos (*o irmao, os ladrois, iste...*).
- **Vulgarismos.** Deformacións propias da lingua oral coloquial: *apalpar, indición, esame, verdá, probe, perfeuto, vran, pra, sasenta*.
- **Hipergaleguismos ou hiperenxebrismos.** Palabras galegas coincidentes co castelán que son deformadas por diferencialismo: *convinte, ambiente, primaveira, escea, medicina, sinceiro, a pesares, a partires...*
- **Arcaísmos:** Formas en desuso exclusivas dos usos formais: *vegada, ren, conquistar, cor...*

As interferencias son préstamos innecesarios, elementos lingüísticos para os que xa existe unha palabra propia na lingua receptora. No caso do galego, os castelanismos son as interferencias máis frecuentes, aínda que na actualidade son moitas tamén as interferencias do inglés (anglicismo). Tipos:

- **castelanismos léxicos:** son os máis abundantes, substituindo as formas propias (*arcilla, plomo, carretera...*; convivindo con elas, pero restrinxindo o seu significado (*billa-grifo, vasoira-escoba, tixola-sartén...*); creando formas erróneas de aparencia galega (*conexo, cexa, antoxo...*); potenciando os sinónimos coincidentes co castelán (*enfermo-doente, labios-beizos*) e os termos de significado xeral en detrimento dos específicos galegos (*último-derradeiro; romper-esnaquizar; rachar-crebar...*)
- **castelanismos fónicos:** non distinción, por exemplo, de vogais medias abertas e pechadas.
- **castelanismos morfosintácticos:** erros no xénero, na colocación dos pronomes átonos, formas verbais compostas con haber, ausencia do artigo diante do posesivo...
- **castelanismos ortográficos:** uso da ortografía castelá en lugar da galega (*boda, armonía, abogado, Kilo...*)